

Heimans en Thijsse

Nieuwsbrief

Mededelingenblad van de Heimans en Thijsse Stichting

nummer 31 november 2006

Herinneringen aan Harry Wals

Op 26 juni 2006 is Harry Wals plotseling overleden. Hij was tot 2005 inspirerend voorzitter van de Heimans en Thijsse Stichting en daarna actief medewerker binnen de Commissie Activiteiten en Prijzen. In de vorige Nieuwsbrief is door Hugo Bunte een in memoriam verzorgd. Hierin werden al vele functies die hij vervulde op het gebied van natuurbescherming en natuureducatie genoemd. Daarnaast had hij een ambtelijke en bestuurlijke loopbaan en gaf hij tot het laatst toe trainingen op het bestuurlijke vlak. Ik zal stilstaan bij enkele persoonlijke herinneringen, die tekenend zijn voor zijn betrokkenheid bij natuurbeleving en natuureducatie.

Harry is opgegroeid in Tuindorp Oostzaan, een volksbuurt in Amsterdam-Noord. Daar werd hij lid van de NJN. Dicht bij Tuindorp lag een opgespoten gebied, de Rothoek. Dat was een belangrijk excursiegebied met wouden van Zeeaster en Moerasandijvie. Er broedden veel Rietgorzen en Kluten. In een voorjaar met veel regen dreigden de Klutennesten onder te lopen en weg te spoelen. Harry, een jaar of 13 oud, organiseerde prompt een actie om alle nesten op modderhoopjes te leggen, zodat het wel een Flamingokolonie leek. Dat haalde uiteraard niet veel uit, maar het illustreerde toen al zijn betrokkenheid en actiebereidheid. In de NJN kon hij zich ook bestuurlijk uitleven. Hij doorliep er alle fasen: lid zonder functie in het afdelingsbestuur, afdelingsvoorzitter in Amsterdam-Noord, districtsleider in Amsterdam en later Bondsvoorzitter. Toen werd ook zijn internationale betrokkenheid gevormd met bezoeken aan gelijkgestemden in verschillende Europese landen. Hij raakte ook onder de indruk van de field-centers in Engeland, waar ze op het gebied van natuureducatie verder waren dan wij.

Dat hij na de Mulo naar de Amsterdamse kweekschool ging was een logische keuze. Daar kregen zijn gedachten over hoe je natuuronderwijs aan kinderen zou moeten geven een vastere vorm. Een tijdje na het behalen van zijn onderwijsakte belde hij op om te vertellen dat de baan die hij toen bedacht had al bestond, nl. in Den Haag bij de Dienst School- en Kindertuinen, en dat hij die gekregen had. Die functie was hem op het lijf geschreven. Hij werd later hoofd van die dienst en doorliep in den Haag verschillende ambtelijke posities die daar uit voort kwamen. Maar steeds bleef hij schoolmeester met liefde voor de natuur – waar hebben we die combinatie meer gezien? Uit de Dienst School- en Kindertuinen kwam weer zijn betrokkenheid met de Biologische Werkkampen voor het Onderwijs voort. Hij was daar vele jaren voorzitter van. Met zijn kenmerkende flair en losse manier van leidinggeven wist hij die kampen tot een indrukwekkende belevenis te maken. Hij slaagde er ook in de kampen uit te rusten met uitstekend materiaal, zoals een uitgebreide handbibliotheek, microscopen, aquaria en vangmateriaal. Het ontbrak de deelnemers, in de topjaren meer dan honderd, en de uitgebreide staf aan niets. Een voortreffelijke keuken droeg daar ook aan bij. In een dergelijke habitat floreerde Harry bij uitstek. Van hem is ook het volgende reken-sommetje: al heb je in één BWO maar drie keer twaalf onderwijsgevenden op je cursus, dan bereik je toch duizend kinderen. Hij wilde iedereen wel deelgenoot maken van zijn fascinatie met natuur en natuurbescherming.

Die instelling hield hem ook, tot het einde toe, bezig bij de Heimans en Thijsse Stichting, die hij met vaardige hand leidde. Hij nam vele initiatieven waar we nu de vruchten van plukken. Hij was ook de initiator van de Bronzen Spreeuw, die hopelijk nog vaak uitgereikt zal worden. Dat is dan iedere keer weer een stukje herinnering aan Harry.

Piet Roos.

Documentatie van

- natuurbeleving
- natuurstudie
- natuurbehoud
- natuureducatie

Marianne van Lier en Willy Leufgen nemen de Heimans en Thijssse Prijs, de Bronzen Spreeuw en de oorkonde in ontvangst uit handen van drs. Roel van Raaij. Foto Laura Minderhoud.

Heimans en Thijssse Prijs 2006

Op 23 september 2006 werd de Bronzen Spreeuw uitgereikt aan de Stichting *Oase* in de personen van Marianne van Lier en Willy Leufgen. De Stichting *Oase* werd in 1993 opgericht voor de bevordering van natuurrijke parken, tuinen en plantsoenen en is uitgegroeid tot een overkoepelend orgaan voor de heemtuinen van Nederland (en Vlaanderen). De uitreiking vond plaats in Beuningen, de woon- en werkplaats van de laureaten, tijdens een feestelijke dag voor in totaal ca. 150 personen met als dagvoorzitter Piet Roos.

In de ochtend werden vier heemtuinen bezocht door drie groepen deelnemers: de *Heemtuin Malden* te Malden, de *Natuurtuin Goffert* en *Hortus Arcadië* te Nijmegen, en de *Oasetuin* te Beuningen, ontwikkeld en geleid door Marianne en Willy.

Na de lunch herdacht Piet Roos de in juni overleden Harry Wals, oud-voorzitter van de Heimans en Thijssse Stichting (zie ook elders in dit nummer). Vervolgens werd de laudatio uitgesproken door dr. Ger Londo, zelf pionier op het gebied van natuurrijke tuinen. Hij vatte de geschiedenis van de Stichting *Oase* samen en wees onder meer op het streven mensen van jong tot oud in nadere aanraking met de natuur te brengen en contacten te leggen tussen mensen die zich met de aanleg van heemtuinen en de natuur- en milieu-educatie bezig houden. Willy en Marianne zijn altijd sterk geïnspireerd geweest door Eli Heimans en Jac.P. Thijssse. Ook bij hen ging het altijd om mensen, voor hen in de eerste plaats deden ze hun werk.

Een hoogtepunt was de verschijning in 1992 van de *Oase Heemtuiningsids*, een eerste overzicht van alle heemtuinen in Nederland en Vlaanderen met per tuin gegevens over ligging en bereikbaarheid, openingstijden, toegangsvoorwaarden, beheerders, contactpersonen en concrete tuininformatie.

Het jaar daarop werd de Stichting *Oase* officieel opgericht met als doelstellingen (1) het bevorderen van aanleg en beheer van heemtuinen (natuurrijke tuinen, parken en plantsoenen; (2) verlenen van diensten aan overheidsinstellingen, organisaties en particulieren ter zake van heemtuinen; (3) bevorderen van natuur- en milieu-educatie en natuurrecreatie.

Een belangrijk middel om deze doelen te bereiken was de uitgave van het blad *Oase*. Ook werd gewezen op nieuwe initiatieven, met name de netwerken 'Vakgroep Heemtuinbeheer' in 1995, de *Kring Vakwerk Natuurrijke Omgeving 'Wilde Weelde'* in 1999 en in 2001 het netwerk 'Springzaad' dat ijvert voor meer ruimte voor natuur en kinderen. In 2003 verscheen de nieuwe *Oasegids Natuurrijke parken en tuinen in Nederland en Vlaanderen*. Ten slotte is met steun van de Stichting *Oase* gestart met een tweejarige opleiding voor ecologisch hovenier in samenwerking met AOC *Terra* (waarin de voormalige gerenommeerde tuinbouwschool te Frederiksoord is opgegaan).

In de laudatio werd duidelijk gemaakt hoezeer Marianne en Willy de belangrijkste drijvende krachten van Stichting *Oase*

zijn. Het succes van *Oase* en de daaruit voortgekomen netwerken is in belangrijke mate te danken aan de manier waarop zij met mensen omgaan.

In een aansluitende voordracht vertelde Hein Koningen, voorzitter van de Stichting *Oase* nog meer over de geschiedenis van de Stichting en de rol van Marianne en Willy.

Londo en Koningen herdachten ook de in 2005 overleden Rob Leopold, de filosoof en wilde plantenkenner en -kweker die een bron van inspiratie voor *Oase* is geweest.

Na muzikale intermezzi door Eddy van der Maarel en Margriet Verbeek, die eigen gitaarcomposities speelde, vertelden Marianne en Willy over hun opleiding en werk voor *Oase*.

De prijsuitreiking geschiedde door drs. Roel van Raaij, senior beleidsmedewerker van de Directie Natuur van het Ministerie van LNV, die het werk van *Oase* goed kent. Zijn levendige toespraak werd voorafgegaan door de presentatie door Pieter Schroevers van 'De nieuwe spreeuwen', met daarin een door zijn overleden broer Wim gecomponeerde samenspraak tussen kwetterende spreeuwen en fluitspel van Wim, gevolgd door de eerste uitvoering, door Eddy van der Maarel, van de *Spreeuwensuite* voor piano solo van Margriet Verbeek, opgedragen aan de Heimans en Thijssse Stichting!

Na een dankwoord door de prijswinnaars sloot de voorzitter van de Heimans en Thijssse Stichting, Matthijs Schouten, de dag af. Daarna was er nog gelegenheid om in de Oasetuin onder het genot van een hapje en drankje met elkaar bij te praten.

In de pauzes werd druk gebruik gemaakt van de mogelijkheid om gratis dubbele exemplaren van boeken en brochures uit de verzameling van de Heimans en Thijssse Stichting te verkrijgen voor aanvulling van de eigen collectie, en om donateur van de Stichting te worden.

Meer foto's van deze geslaagde dag zijn te bekijken op onze website: www.heimansenthijsssestichting.nl.

Herbert Kuyvenhoven

Voor deze dag is een **Programmaboekje** samengesteld, met teksten van de meeste toespraken en een toelichting op de muziek. Donateurs die de dag hebben gemist kunnen een ex. verkrijgen door overmaking van 5 Euro op giro 3831069 t.n.v. Heimans en Thijssse Stichting. Deelnemers die het boekje hebben gemist kunnen het gratis verkrijgen op aanvraag.

De Heimans en Thijssen boekentafel

Op de Heimans en Thijssen dag in Beuningen stond een lange tafel met boeken. Als we zagen dat een snuffelaar op een van de uitgestalde boeken viel, vroegen we of hij/zij donateur van onze stichting was. Was het antwoord ja dan mocht het boek zo mee naar huis. Was het antwoord nee, dan wezen we eerst op de bijzonderheden van het boek. Die waren natuurlijk al waargenomen, want op de Heimans en Thijssen dag komen liefhebbers. Maar omdat het antwoord nee was, zochten we een weg om de verleiding van het boek te koppelen aan het invullen van het formulier: ik word donateur. Het leuke was, dat niemand dat erg vond. Nog leuker was, dat een aantal liefhebbers niet wachtte tot later, maar meteen alles invulde. De anderen dachten er thuis nog even over na.

Met de boekentafel hebben we een mooie ontdekking gedaan. Op tafel liggen boeken die niet in de collectie worden opgenomen. Dat zijn de dubbele of driedubbele exemplaren. Ze zijn ons geschonken. Schenkingen bestaan uit dierbaarheden. De schenker heeft ze met liefde verzameld. De stichting is blij om de collectie er mee uit te kunnen breiden. De schenker heeft de wetenschap dat de boeken worden bewaard als deel van ons cultureel erfgoed. Verbazend is dat er bij iedere schenking zo veel nieuwe boeken zijn, ook al loopt ons bezit naar de 4000. Het aantal dubbele boeken ligt rond de vijf procent. Dat is niet veel, maar ook daar willen we zorgvuldig mee omgaan. Het past bij het warme gevoel waarmee ze door de schenker zijn verzameld, om er een warme nieuwe plek voor te zoeken. Geen betere plek dan in de kast van iemand die de Stichting steunt. En als hij dat nog niet doet, gebruiken wij het boek voor de verleiding.

Jacques de Smidt

Schenking Henk van der Lee

Uit de nalatenschap van Henk van der Lee (1921-1995) is de collectie van onze Stichting verrijkt met een omvangrijke schenking die alle handboeken omvat over de vogelfauna van Nederland en van Europa. Henk van der Lee was zowel liefhebber als onderzoeker. Dat begon al in zijn HBS-tijd. Samen met zijn vriend en mede-NJNer Karel Voous deed hij toen studie naar de Geoorde Fuut in Amsterdam en de Krooneend in de Botshol. De vriendschap met bioloog Karel Voous was blijvend, maar Henk werd arts. Dat gebeurde pas nadat hij, direct na de oorlog, de opleiding had gevolgd tot derde stuurman. Dan volgt er nog een reis van twee jaar met de walvisvaarder Willem Barentz, niet als stuurman maar als waarnemer en verzamelaar. Na het behalen van zijn artsdiploma, in 1955, vertrok Henk naar het toenmalige Nederlands Nieuw-Guinea. Ook nadat hij in 1960 huisarts werd in Numansdorp, reisde hij letterlijk de wereld rond.

Als liefhebber en ook tekenaar bezat Henk een duidelijk gevoel voor schoonheid. De prachtigste

uitgaven zijn er bij over de vogels van Afrika, Azië, Australië, Amerika.

Los van de kennis en de schoonheid, bevat de schenking een boek dat om zijn historische en emotionele betekenis nu een speciale plaats heeft in onze collectie. Het is het exemplaar van *'In de ban van de vogels. Ornithologisch biografisch woordenboek van Nederland'* (Scheffer, Utrecht, 1995, 420 pp). Voor in dit door zijn vriend Karel Voous geschreven boek staat in handschrift: 'Voor An van der Lee, mede ter nagedachtenis aan Henk, van Karel H. Voous, 28-6-1995'. Op de eerste pagina staat in druk: "Opgedragen aan de Club van Nederlandse Vogelkundigen en speciaal aan mijn schoolvriend Henk van der Lee (1921-1995) voorzitter van de 'Club' van 1976-1991".

Uitgebreide informatie over Hendrik Frederik van der Lee, staat in het bovenvermelde boek van K.H. Voous, pp. 335-336.

Jacques de Smidt

Jeugdbond – 60 jaar CJN, KJN, ACJN en JNM

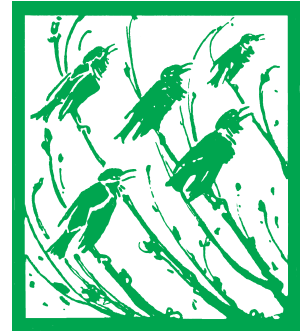
Een groep Oude Sokken van deze jeugdverenigingen heeft een bijzonder boek gemaakt met bovenvermelde titel (red. Addo van der Eijk e.a.; uitgever Stichting Natuurinformatie Groningen, 128 pp.), Het boek is te bestellen via www.jeugdbond.nl.

Het is nu 60 jaar geleden dat de Christelijke Jeugdbond voor Natuurstudie begon. Later, in 1961, wordt de Katholieke Jeugdbond voor Natuurstudie opgericht. Na een periode van samengaan in de Algemeen Christelijke Jeugdbond voor Natuurstudie wordt in 1989 gekozen voor de naam Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming.

In interviews worden portretten getekend van personen die aan één van de wiegen stonden. Boven de rivieren kwam de CJN op, beneden de rivieren de KJN. Nu je dat zo opschrijft besef je hoe het geografische gevoel van Nederland is veranderd. Het boek bestaat naast deze portretten uit korte verhalen, beschouwende en historische artikelen, columns, tekeningen en foto's. De natuurhistorische blik in de ogen van de jonge mensen op de foto's maakt de tekst bijna overbodig. Toch goed dat die tekst er is, want je ziet daardoor de golfbeweging in de lotgevallen van de jeugdbonden en het verband met de maatschappelijke veranderingen in die ruim een halve eeuw. Je kijkt in een boeiende spiegel moderne geschiedenis.

Als je het boek openslaat ontgaat je eerst de knappe vorm door de mengeling van teksten en illustraties op witte, groene, blauwe en gele pagina's. Maar dan word je gepakt door de foto's en tekeningen en ga je alles lezen, tot het einde. Daar wordt dan de lezer die nog over jeugdbondsmateriaal beschikt opgeroepen om contact op te nemen met de bewaarders van het Bondsarchief, Martijn de Jong en Lenze Hofstee, Postbus 41139, 9701 CC Groningen; E-mail: archieff@jeugdbond.nl. Wij bevelen deze oproep warm aan!

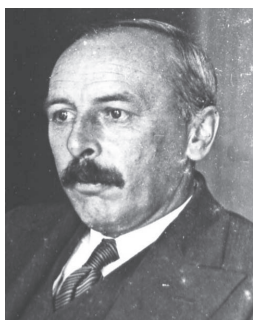
Jacques de Smidt

Documentatie van

- natuurbeleving
- natuurstudie
- natuurbehoud
- natuureducatie

Wie Was.....? nr. 12 Jan Drijver

De Texelse vogelkenner en natuurbeschermer Jan Drijver groeide op in een gezin waarin iedereen belangstelling had voor de natuur. Zijn grote interesse voor vogels was volgens hem een erfelijke kwestie. Jan Drijver werd in 1886 geboren in Den Hoorn.

Hij was nog te jong om Jac. P. Thijsse, die van 1890 tot 1892 op het eiland woonde, te leren kennen, maar deed wel van jongsaf aan zijn liefde voor vogels.

Nog voor Jan kon lezen en schrijven, kende hij al de namen van de soorten die op het eiland voorkwamen. Rapen van eieren was in die tijd nog heel gewoon, maar Jan en zijn broers leerden van hun ouders dat je dat niet in het broedseizoen mocht doen. Het was een cursus praktische vogelbescherming waar hij later nog veel plezier van zou hebben.

Aanvankelijk zag het er niet naar uit dat hij een loopbaan in de natuurbescherming zou gaan bekleden. Na afloop van zijn schooltijd vertrok de jonge Drijver naar Rotterdam om te worden opgeleid tot ambtenaar bij de Posterijen en Telegrafie. Na enkele omzwervingen kreeg hij een standplaats op het kantoor in Den Burg en was hij dus weer terug op Texel. Hier ontmoette hij P.G. van Tienhoven die toen nog wel geen voorzitter was van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland, maar wel al een belangrijke rol speelde in het dagelijks bestuur van deze organisatie. In 1913 werd Drijver gevraagd om als administrateur te komen werken op het kantoor van Natuurmonumenten in Amsterdam, een functie die Drijver met beide handen aangreep. Vanaf die tijd werkte hij intensief samen met Van Tienhoven en Jac. P. Thijsse. Met zijn drieën bepaalden zij decennialang het gezicht én het beleid van de vereniging.

Drijver was een uitstekend organisator. Hij deed de boekhouding, zorgde voor het beheer van de 'natte' terreinen en onderhandelde bij het verwerven van nieuwe terreinen. Vogels en de bescherming van vogels lagen hem het meest aan het hart. Hij speelde een belangrijke rol bij de totstandkoming van de Vogelwet uit 1936 en was jarenlang secretaris van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels. Bij het grote publiek werd hij ondertussen bekend door zijn boeken, zoals *Texel, het vogeleiland*.

In 1953 nam Drijver, inmiddels opgeklommen tot hoofddirecteur, afscheid bij Natuurmonumenten.

Drie jaar later werd als erbetoon aan hem het natuurmonument De Bol op Texel omgedoopt tot *Drijvers Vogelweid De Bol*. Na zijn pensioen verbleef Jan Drijver vele maanden per jaar op het eiland, waar hij een tweede huisje had. De deur stond er altijd gastvrij open. Drijver was een man met een warme persoonlijkheid. Hij stierf in 1963 op Texel waar hij onder grote belangstelling werd begraven.

Marga Coesèl

Bron o.a. H.P. Gorter (1986). *Ruimte voor natuur. 80 jaar bezig voor de natuur van de toekomst*. Vereniging Natuurmonumenten, 's-Graveland, 422 pp.

Commissie Activiteiten en Prijzen zoekt nieuwe leden!

De Commissie Activiteiten en Prijzen van de Heimans en Thijsse Stichting organiseert de tweejaarlijkse toekenning van de Bronzen Spreeuw (de Heimans en Thijsse Prijs) aan personen of organisaties die zich onderscheiden hebben in het wekken van belangstelling voor de natuur, de natuurstudie of de natuurbescherming. Ook wordt in de tussenliggende jaren een Heimans en Thijsse Dag voorbereid met een gevarieerd programma dat uiteraard past in de aandachtsvelden van de Stichting.

De Commissie Activiteiten en Prijzen bestaat uit een aantal enthousiaste vrijwilligers. Door verschillende omstandigheden heeft de Commissie het laatste jaar enkelen van hen verloren. Wij zoeken daarom nieuwe leden, die zich willen inzetten voor de organisatie en uitvoering van activiteiten. De Commissie vergadert drie tot vier keer per jaar; voor specifieke projecten worden werkgroepjes gevormd.

Geïnteresseerden vragen wij contact op te nemen met de voorzitter van de CAP: Maarten Smies, Hanedoesstraat 2-A, 2597 XG Den Haag; tel. 070 3268365 e-mail maarten@smies.org

Website Heimans en Thijsse Stichting

De Stichting heeft een eigen website met Herbert Kuyvenhoven als webmaster. Hier is veel nieuws te vinden en ook zijn de Nieuwsbrief en andere publicaties beschikbaar! URL: www.heimansenthijssestichting.nl

De Heimans en Thijsse Stichting beheert een bibliotheek en een archief met materiaal betreffende de ontwikkeling in het denken over en het omgaan met de natuur.

Activiteiten op deze terreinen worden bevorderd door o.m. het toekennen van de Heimans en Thijsse Prijs.

Men kan donateur van de Stichting worden door EUR 15,- (instellingen minimaal EUR 45,-) over te maken op postgiro 3831069 t.n.v.

Heimans en Thijsse Stichting, Amsterdam, onder vermelding van 'donatie'. Men ontvangt dan de Nieuwsbrief en uitnodigingen voor manifestaties.

Postadres

Postbus 20123
1000 HC Amsterdam

Website

www.heimansenthijssestichting.nl

Secretariaat, Bibliotheek en Archief

Hugo de Vries-Centrum
Plantage Middenlaan 2c
1018 DD Amsterdam
tel. 020 5300297
Bibliotheek en archief zijn toegankelijk op dinsdag en vrijdag van 10.00 - 16.30 en op afspraak.

Dagelijks Bestuur

M.G. Schouten, voorzitter
tel. 030 2369258
mg.schouten@worldonline.nl
P.J. Roos, secretaris
tel. 020 4963098
rooskra@xs4all.nl
H. Bunte, penningmeester
tel. 020 6228115
h.bunte@ivn.nl
A.L. Spaans, secr. Heimans en Thijsse Steunfonds
tel. 026 4423748
a.l.spaans@planet.nl
J.T.deSmidt, Commissie voor de Collecties
tel. 020 6235114
jt.de.smidt@hetnet.nl
P.J. Schroevers, Commissie Activiteiten en Prijzen
tel. 030 2310312
p.schroevers@zonnet.nl
E. van der Maarel
tel. 0561 430760
eddy.arteco@planet.nl

Bibliotheek

R. van Hees
tel. 020 6228115
heimans-en-thijsse-st@planet.nl

Eindredactie Nieuwsbrief

E. van der Maarel
tel. 0561 430760

Heimans en Thijsse Stichting

